

Vokáč, Milan

Sídliště lidu s lineární keramikou u Rouchovan na Trebíčsku

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. M, Řada archeologická.
2005-2006, vol. 54-55, iss. M10-11, pp. [9]-19

ISBN 978-80-210-4282-7

ISSN 1211-6327

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/113753>

Access Date: 25. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MILAN VOKÁČ

SÍDLIŠTĚ LIDU S LINEÁRNÍ KERAMIKOU U ROUCHOVAN NA TŘEBÍČSKU

1. Úvod

Okolí Rouchovan (okr. Třebíč) má všechny předpoklady pro bohaté pravěké, zejména neolitické osídlení. Jsou zde mocné návěje vápnitých spraší uložené na svazích obrácených k jihovýchodu, oblastí také protéká několik větších a menších vodních toků, nadmořská výška se pohybuje v okolí hodnoty 350 m a rovněž musíme zdůraznit nedaleké zdroje surovin vhodných pro výrobu nástrojů i předmětů neutilitární povahy. Jde o výchozy křemičitých zvětralin serpentinitů – plazmy a opálu, žilného i valounového křemene a jeho odrůd jako např. křišťálu, citrínu a záhnědy a rohovců typu Krumlovský les pro výrobu ŠI, amfibolitu a serpentinitu pro výrobu broušených artefaktů a pískovců či arkóz na zhotovení ručních mlýnků. Tyto všechny příhodné podmínky svědčily pro existenci většího množství pravěkých sídlišť. Ale skutečná situace byla jiná, ještě v polovině osmdesátých let 20. století bylo známo jen několik jednotlivých nálezů neolitické broušené industrie (například srdcovitý sekeromlat z kultury s MMK) a sporadické údaje o neolitických sídlištích (ČERNÝ 1925, 109; KOŠTUŘÍK a kol. 1986, 235). Teprve intenzivní povrchová prospekce J. Kafky (Rouchovany), A. Pelikána (Třebíč), P. Škrdly (Třebíč), F. Vokáče (Třebíč) a autora příspěvku při terénním průzkumu výskytů vltavínů a archeologických lokalit neobyčejně rozšířila pohled na zdejší situaci¹. Při této činnosti byla v roce 2001 objevena i dále popisovaná lokalita. Část kolekce štípané industrie byla popsána z hlediska surovin, přičemž nebylo ještě známo zdejší eneolitické osídlení (VOKÁČ 2003, 215).

---

¹ Výše uvedeným děkuji za poskytnutí materiálu ke zpracování a nezištnou pomoc při povrchových průzkumech lokality.

2. Přírodní podmínky

Lokalita leží 50–300 m JZ od okraje obce po levé straně silnice vedoucí do Přešovic a zejména vlevo asfaltové silnice vedoucí ke koupališti². Nadmořská výška lokality se pohybuje mezi 355–364 m. Pravěká osada byla založena na táhlém hřbetu s plochým vrcholem pozvolna klesajícím k jihovýchodu. Na severu byla ohraničena hluboce zaříznutým údolím říčky Rouchovanky (Mocly), stejně tak tomu je i na jihu, kde je prudký sklon do údolí zatrubněné vodoteče. Na východě je dáno omezení výrazným údolím potůčku tekoucího od Boříkovského dvora. Pouze na západě navazuje hřbet na okolní mírně zvlněnou parovinu. Vrchol návrší a jeho J a V svah kryje několikametrová vrstva spraše, která byla v čele návrší dokonce těžena v cihelně a je tedy nutné počítat s tím, že původní stav východní části hřbetu vypadal poněkud jinak, než dnes. Na SZ okraji sídliště vystupují hrubší vltavínonosné sedimenty snad kvartérního stáří s křišťálem, citrínem, záhnědou a chalcedonem ve valounové frakci (VOKÁČ 2002, 121–122) a nepatrně níže pak leukokratní ortoruly až migmatity moldanubika s vložkami serpentinitů, amfibolitů aj. Pro původní přirozený rostlinný pokryv se v okolí Rouchovan počítá se světlými dubohabrovými lesy. Půdní typ na lokalitě je kvalitní hnědozem. Z hlediska geografického patří lokalita do celku Jevišovické pahorkatiny a do podcelku Znojemské pahorkatiny. Klimaticky pak patří do mírně teplé oblasti MT 11 s průměrnou roční teplotou pohybující se kolem 8 °C.

3. Archeologický mobiliář

Po celé ploše lokality je možné se setkat s roztroušenou kamennou industrií, zlomky keramiky a mazanice pocházející z orbou porušených objektů, přičemž objekty z eneolitu se koncentrují hlavně ve východní části hřbetu.

3. 1. Broušená industrie

Z broušené industrie nejvyšší pozornost zasluhuje jeden výjimečný artefakt a tím je kompletně zachovaný kopytovitý klín dosahující délky bezmála 24 cm (obr. 1:1). Jeho přesné rozměry jsou: délka – 236 mm, šířka – 55 mm a výška – 36 mm, hmotnost je asi 880 g. Na výrobu kopytovitého klínu bylo užito jemně vrstevnaté amfibolicko-aktinolitické zelené břidlice typu Jistebsko (často je označována jako amfibolický kontaktní rohovec či metabazit typu Pojizeří), která je v čerstvém stavu černá, po patinaci se mění na světle zelenavě šedou (ŠREIN a kol. 2002). Hodnoty magnetické susceptibility odpovídají surovině z Jistebska, činí 0,73 – 0,85 SI × 10⁻³ SI jednotek. Původ této horniny je nutné hledat ve výchozech v severních Čechách, konkrétně nedaleko Jablonce n. Nisou na lokalitách Jistebsko, Velké Hamry aj. (ŠREIN a kol. 2000). Jde o archaický typ klínu s nízkým příčným

² Poloha lokality v ZM 1:10 000, mapa 24-33-17, 235 mm Z s. č. a 110 mm J s. č.

Obr. 1. Rouchovany. Broušená industrie z kultury LnK I. st. (1-3, 5) a eneolitu (4). Zelená břidlice typu Jistebsko (1-2, 5) a Želešice (3), amfibolický diorit (4).

průřezem a širokou podstavou, která není rovná, ale směrem k ostří nabývá mírně plankonvexní příčný profil. Kolmo zabroušený tyl je v podélném profilu jen málo snížen. Podle typologických znaků patří výše popisovaný klín do staršího stupně kultury s LnK. Rovněž použitá nejkvalitnější varieta zelené břidlice se zvonivým tónem při poklepu, s lasturnatým lomem a jemnou zrnitostí odpovídá upřednostňovanému výběru této variety v kultuře s lineární keramikou. Stejnou situaci známe i ze sídlišť ve středních Čechách (informace D. Stolz 2005) a také přímo primárních zdrojů suroviny na Jablonecku (informace V. Šrein 2004). Nálezy zcela zachovaných kopytovitých klínů na sídlišťích jsou velice vzácné, například z dlouhodobě zkoumaného neolitického sídliště v Těšeticích u Znojma neznáme dosud žádný celý kus, i na nejbližší lokalitě v Rešicích (LnK I.-III. st., VK a MMK Ia) se v početné kolekci vyskytly dosud jen 2 celé kopytovité klíny (VOKÁČ 2001, 57–58) a také na lineárním sídlišti v Přáslavicích – Kocourovci jsou spíše výjimečným jevem (ZAPLETAL 1997, 106). Naproti tomu celé tvary kopytovitých klínů vybroušených ze stejných surovin jsou registrovány jak v hromadných nálezech (VENCL 1975; SALAŠ 1986), tak zejména na nedalekém pohřebišti z kultury s LnK ve Vedrovicích (PŘICHYSTAL 2002; SALAŠ 2002). Jednou z možností tedy je, že kopytovitý klín není součástí výplně sídlištních objektů, ale že pochází z orbou poškozeného staroneolitického hrobu.

Další, již méně zachovaný artefakt představuje plochá sekerka, která má v nárysu obdélný tvar (obr. 1:5). Má mírně obloukovité ostří a v příčném průřezu široce plankonvexní profil. Týlová partie byla bohužel již v pravěku odlomena a dokonce slabě osekána. Maximální dochované rozměry jsou následující: $98 \times 56 \times 13$ mm, hmotnost okolo 150 g. Je zhotovená opět z vysoce kvalitní suroviny, a to zelené aktinolit-amfibolické břidlice typu Jistebsko makroskopicky velice podobné surovině kopytovitého klínu. Magnetická susceptibilita opět odpovídá této surovině: $0,73 - 0,86 \text{ SI} \times 10^{-3} \text{ SI}$ jednotek. V základní hmotě jsou patrné lišty a zrnka tmavých minerálů uspořádaných do tenkých proužků a vrstev. Surovina pochází, stejně jako předchozí artefakt, opět ze zdrojů v oblasti severních Čech.

Zhruba polovinou je doložena kopytovitá trapezovitá sekerka s vysokým plankonvexním průřezem (obr. 1:2). Tyl sekerky je více zúžený. Její dochované rozměry jsou $84 \times 41 \times 17$ mm a hmotnost 102 g. Je ze světle zelenavě šedé zelené břidlice opět proveniencí ze severních Čech ($0,43 - 0,56 \text{ SI} \times 10^{-3} \text{ SI}$ jednotek). Je silně zvětřalá a má odlomené ostří i tyl – zřejmě se déle nacházela v povrchové vrstvě. Přestože je materiál více zvětřalý, nejde o surovinu příliš nízké kvality, jaká se objevuje mnohem častěji ve středním a v mladším neolitu.

Naopak další polovina obdélné sekerky s plankonvexním průřezem je ze světle zelené břidlice, která se svojí texturou blíží spíše k surovinám se zdroji v okolí Želešic u Brna (ovšem vyloučit nelze ani původ materiálu z Jablonecka). Charakteristická je zejména vysoká susceptibilita činící $35,9 - 36,8 \text{ SI} \times 10^{-3} \text{ SI}$ jednotek (postrádá však makroskopické krystalky magnetitu). Surovina vykazuje jemnou, ale výraznou, paralelní foliaci. Sekerka má odlomené ostří i tyl a typologicky patří do staršího neolitu (obr. 1:3). Rozměry se pohybují v hodnotách $65 \times 42 \times 13$ mm a hmotnost činí 73 g.

Soubor BI doplňují dva úštěpy z vysoce kvalitní zelené břidlice typu Jistebsko ($0,13 \text{ SI} \times 10^{-3} \text{ SI}$ jednotek) a z amfibolické variety zelené břidlice neznámého původu ($0,34 \text{ SI} \times 10^{-3} \text{ SI}$ jednotek). První úštěp pochází nejspíše ze sekerky a má druhotně mírně obroušený povrch podstavu ($56 \times 22 \times 7 \text{ mm}$, hmotnost 11 g), zatímco druhý kus prozrazuje původ z masivnějšího tvaru ($47 \times 24 \times 21 \text{ mm}$, hmotnost 17 g).

Všechny výše popsané broušené artefakty (celkem 6 ks) odpovídají svými znaky materiálu kultury s lineární keramikou z průběhu jejího staršího stupně a představují tak sice malý, ale důležitý soubor nekontaminovaný materiálem z mladších období neolitu (LnK II.-III. st., VK, MMK I. st.). Povrch všech artefaktů je kompletně a kvalitně obroušen a tím se odlišuje od předmětů s neúplně obroušeným povrchem, které jsou častější v období kultury s VK a MMK. Tato skutečnost, společně s většími rozměry některých předmětů, svědčí o přísunu dostatečného množství kvalitní suroviny ze zdrojů, které jsou přitom vzdáleny 200 km vzdušnou čarou. Nesmíme však přitom opominout velmi významnou symbolickou a estetickou úlohu, kterou hrála broušená industrie v životě pravěké společnosti. Pro tyto účely je právě vyleštění celého povrchu předmětu velice důležitý prvek (OLIVA 1985). Mimo jedinou sekerku jsou všechny artefakty vybroušeny ze zelené aktinoliticko-amfibolické břidlice severočeské provenience, což je v souladu s tím, co je známo na lokalitách kultury s LnK jinde na Moravě (PŘICHYSTAL 2000, 121–123). V souboru je patrná převaha sekerovitých tvarů nad kopytovitými klíny v poměru 5:1, to opět odpovídá situaci na jiných staroneolitických lokalitách (ŠREINOVÁ – ŠTOLZ – ŠREIN – ŠTASTNÝ 2002, 393).

Pouze jediný broušený artefakt se vymyká materiálu ze staršího neolitu (obr. 1:4). Značně ořelý (druhotně použit jako otloukač?) zlomek týlu vrtaného nástroje z amfibolického dioritu brněnského masívu (magn. susc. $0,14 \text{ SI} \times 10^{-3} \text{ SI}$ jednotek) doprovázený zvětřalými zlomky neolitické či eneolitické keramiky se našel 150 metrů dále na jih na SV svahu protilehlého návrší u areálu koupaliště. Pravděpodobně indikuje pokračování eneolitického sídliště dále na jih, nebo samostatné sídliště zničené při stavbě rekreačních budov. Dochované rozměry artefaktu jsou $51 \times 37 \times 41 \text{ mm}$ a hmotnost 119 g. Jelikož nebylo dosud prokázáno starší využívání amfibolického dioritu, než je fáze Ib kultury s MMK a také vrtané sekeromlaty jsou na jižní Moravě spojeny s vystoupením kultury s VK, můžeme vyloučit původ popisovaného předmětu z lineárního sídliště. Největší produkce artefaktů zhotovených z amfibolického dioritu nastala v mladším stupni kultury s MMK a udržuje se v průběhu eneolitu (VOKAČ – KUČA – PŘICHYSTAL, 2005) a do tohoto období bude asi výše zmíněný nástroj patřit.

3. 2. Štípaná a ostatní kamenná industrie

Poměrně početná je kolekce štípané industrie čítající 105 ks. Bohužel u ní je vzhledem k polykulturnímu osídlení více problematické chronologické zařazení.

V surovinách se nejvíce uplatnily rohovce typu Krumlovský les, zejména varieta I, vzácněji pak varieta II (výchozy jsou 20 km daleko od lokality) a z 1/3

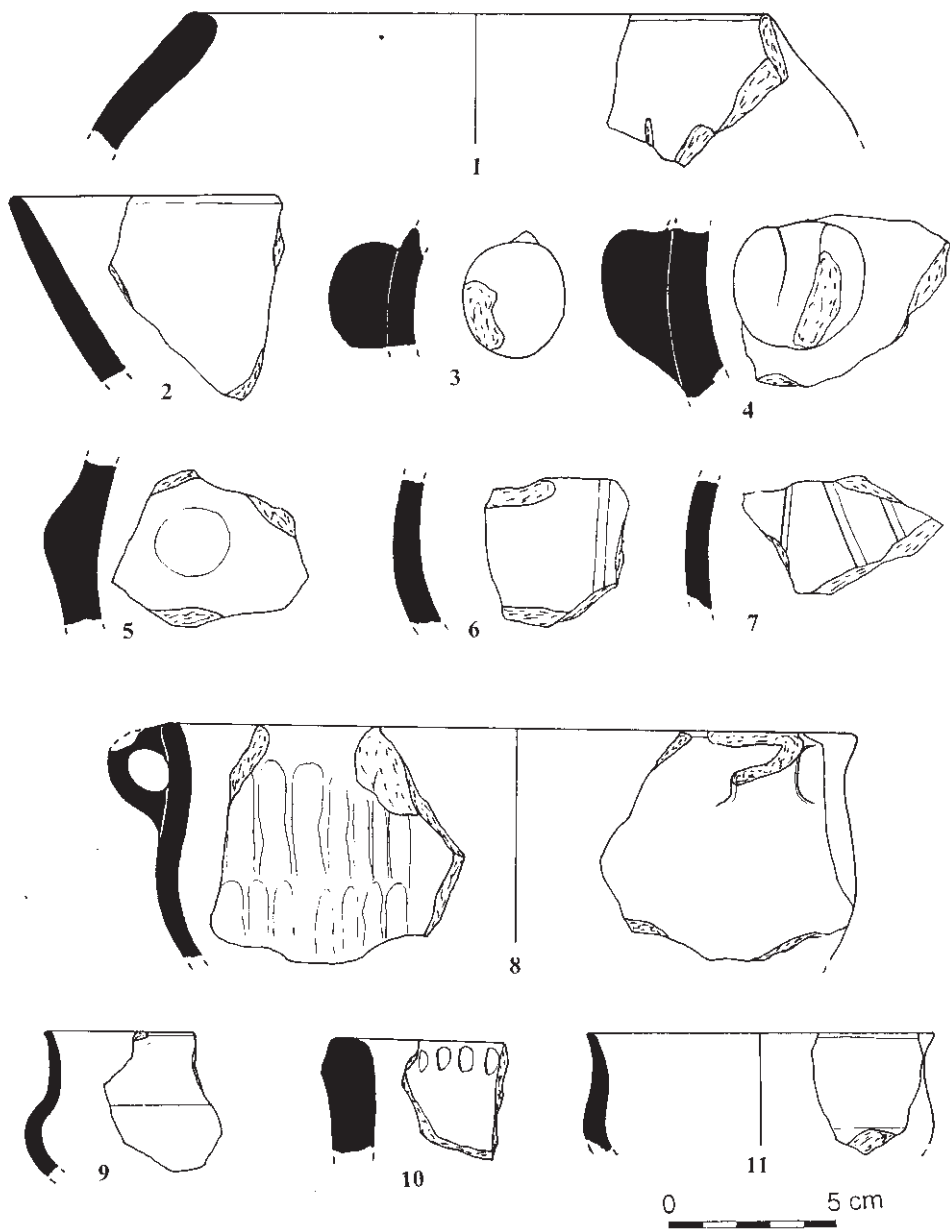
kvalitní křemičité zvětraliny hadců – tzv. „plazma“ (velké zdroje 10 km daleko). Ojedinelé artefakty z rohovce typu KL jsou slabě patinovány a surovina obsahuje ojedinelé dutinky s krystalky křemene, které ji znehodnocují. Plazma se vyskytuje jak v nekvalitní formě až „rohovcovitého“ vzhledu, tak i jako vysoce kvalitní poloprůhledná surovina zelenohnědé barvy. Jedno plazmové jádro po přepálení získalo tmavě červenou barvu. Dále jen doplňkově byl zaregistrován rohovec typu Olomučany původem z Moravského krasu (50 km daleko) a silicit glacienních sedimentů dánského stáří (ústěp a polovina čepele). Velká čepel s kůrou zhotovená ze silicitu krakovsko-čenstochovské jury variety A představuje surovinu transportovanou z velmi vzdáleného zdroje (obr. 3:5). Potvrdila se i předpokládaná přítomnost transdanubských radiolaritů z Bakoňského lesa, jmenovitě typu Szentgál. Z něj jsou vyrobeny 2 masově červené úštěpy. Velkým překvapením byl nález čepelky dlouhé 33 mm ze světle šedého obsidiánu, která však může být jak z kultury s LnK, tak i z eneolitu (obr. 3:6). Část industrie byla přepálena (zejména rohovec typu KL). Surovinová skladba štípané industrie odpovídá tomu, co známe z okolních lokalit kultury s lineární keramikou (VOKÁČ 2003, 115–116).

Podrobíme-li kolekci typologickému rozboru, vidíme, že její drtivou většinu tvoří úštěpy a jádra (hlavně úštěpová) v různém stupni těžby. Naproti tomu nástroje, retušované kusy a čepele (i jejich fragmenty) jsou vzácné. Pouze po jednom exempláři je doloženo čepelové škrabadlo (rohovec typu KL I) a krátké škrabadlo (plazma – obr. 3:7), ostatní nástroje jsou drasadla a artefakty s nevýraznou retuší. Malé jádro z plazmy a jádro z rohovce typu KL I byly sekundárně využity jako otloukače. Vzhledem k vyššímu zastoupení korových úštěpů, odpadu a jader větší velikosti hlavně v případě plazmy můžeme předpokládat existenci sekundárních dílen zpracovávajících tuto surovinu z nedalekých zdrojů, která byla na lokalitu donášena ve formě konkrací či počátkových jader. Ve formě upravených jader byl přinášěn i rohovec typu Krumlovský les a rohovec typu Olomučany. Naopak materiály jako SKJ, SGS, transdanubské radiolarity a obsidián, tedy vysoce kvalitní suroviny ze vzdálených zdrojů se na sídliště dostávají již ve formě polotovarů – čepelí.

Tab. 1. Štípaná industrie z LnK a eneolitu

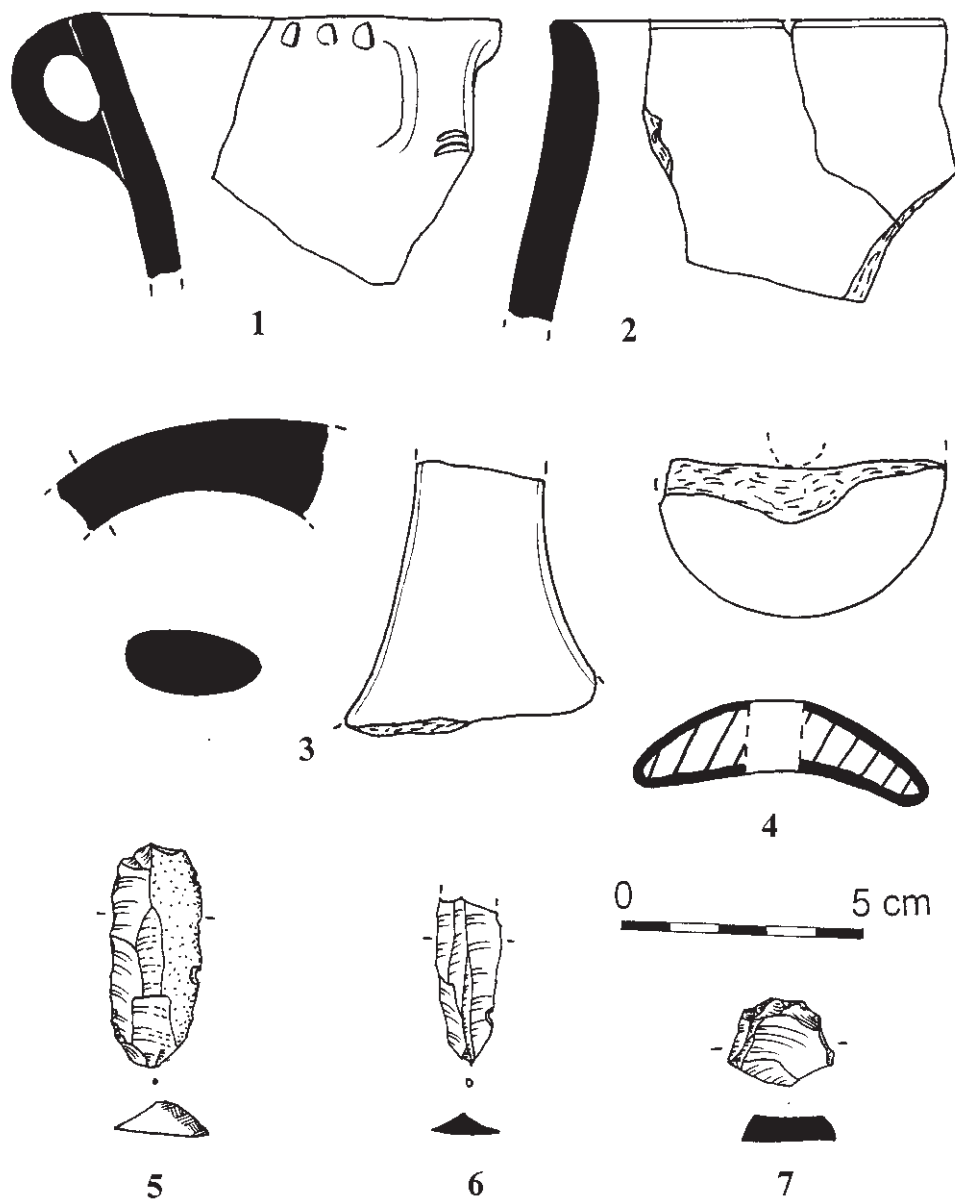
surovina ŠI	KL I	K II	L	plazma	rohovec Olomučany	radiolarit Szentgál	SGS	obsid.	přepál.	SKJ	celkem (ks)
jádra	7	2	13	2					1		25
úštěpy	18	9	6	4	2	1			5		45
čepele	5	1					1	1	1	1	10
nástroje	5		1	1							7
odpad	12	2	4								18
celkem	47	14	24	7	2	2	1	7	7	1	105

Na ploše zaniklého sídliště se našly zlomky několika kamenných podložek a zrnitěrek (horní kameny). Jsou vyrobeny z narůžovělé arkózy vyskytující se primárně v prostředí Boskovické brázdě 20 km SV od sídliště, ale i z dalších vari-

Obr. 2. Roučovany. Keramika z kultury s LnK I. st. (1–7) a z eneolitu (8–11). 8 – mělká kanelace uvnitř misky.

Orb. 3. Rouchovany. Keramické nálezy z eneolitu. 3 – zlomek ucha ze džbánku?, 4 – poloviny přeslenu, 5 – SKJ, 6 – obsidián, 7 – plazma.

et sedimentárních hornin – žlutavých pískovců nejspíše shodné provenience. Tato skutečnost plně odpovídá poznatkům získaným z okolních neolitických sídlišť.

3. 3. *Keramika z neolitu a eneolitu*

Nejpočetnějším materiálem, který pochází z porušených objektů, je samozřejmě keramika. V naprosté většině je vyrobena z šedé, hnědé a červenavé, silně „bahnitě“ hmoty hustě promíšené organickým ostřivem. Jen zřídka je keramika ostřena drobně zrnitým pískem. Zatím chybí jemně plavená šedá keramika typická pro mladší období kultury s LnK. Síla stěn nádob dosahuje značné tloušťky až 3 cm a ani povrch nádob není příliš kvalitně upraven. Fragmenty prozrazují původ z dvoukonických nádob nebo z konických misek (obr. 2:1–2). Výjimečně se objevila i nádoba s hrdlem – tzv. „putna“. Pochází z ní zlomek nepravého masivního ucha. Výzdoba keramiky je velice sporadická, jen na dvou střepech se zachovaly širší ryté linie až žlábký. Plastická výzdoba je reprezentována zlomky uch s vertikálním otvorem a několika typy výčnělků (polokulovitý, promáčknutý a plochý – obr. 2:4–5).

Podle výše uvedených znaků na keramice (ČIŽMÁŘ 1998) a dle charakteru surovin a tvarů kamenné industrie můžeme sídliště zařadit do staršího stupně kultury s lineární keramikou. Zda však patří do nejstarší vývojové fáze Ia, což se zdá být zatím nejpravděpodobnější, ukáže s jistotou až další výzkum.

Osídlení kultury s MMK nebylo prokázáno i přesto, že některé fragmenty keramiky (polokulovitý výčnělek – obr. 2:3, některé typy okrajů hrncovitých nádob) se podobají lengyelskému materiálu. Zajímavostí je skutečnost, že místa sídlišť lidu kultury s MMK na Třebíčsku se spíše vyhýbají místům osídleným již ve starším neolitu.

Eneolitické osídlení se soustředilo do východní poloviny bývalého neolitického sídliště blíže k vodnímu toku. Porušují se tu minimálně tři zahloubené objekty s početnou keramikou a mazanicí, ale i s kamennou industrií. Zejména štípaná industrie však není téměř odlišitelná od staroneolitických artefaktů. Keramické nádoby mají na rozdíl od lineárních kvalitně zpracovanou, jemně písčitou hmotu s vyhlazeným povrchem a jsou vypáleny do tmavě šedohnědých tónů. Typologicky byly identifikovány hrncovité nádoby a menší džbánky, miska a šálky. Pozoruhodně působí zlomek šálku-misky s uchem, jejíž vnitřní strana je upravena svislým nevýrazným kanelováním (obr. 2:8). Vodorovně hraněný okraj velké nádoby je z vnější strany zdoben řádkou nehtovitých vrypů a stejně ozdoben je i další okrajový fragment hrnku(?) s páskovým uchem, kde jsou však další 2 nehtovité vrypy umístěny na kořenu ucha (obr. 3:1). Jeden stěp prozrazuje původ z nádoby s drsněnou výduť. Dlouhý kus páskového ucha může pocházet ze džbánku (obr. 3:3). Dna hrncovitých nádob jsou již mírně odsazená. Z ostatních předmětů se zachovala i polovina diskovitého vypouklého přeslenu (obr. 3:4).

Kulturní zařazení eneolitického souboru je vzhledem k nedostatku typických znaků velice problematické (PODBORSKÝ a kol. 1993). Proto pouze předběžně uvažují o možnosti klást celý soubor do období kultury s kanelovanou keramikou,

případně do mladšího stupně kultury s nálevkovitými poháry (sdělení M. Polák 2005).

3. 4. *Ostatní nálezy z pravěku a novověku*

Ze zahloubených objektů pochází hojně kusy mazanice, ale zcela chybí osteologický materiál, který díky klimatickým a půdním poměrům podlehl rychlému rozkladu.

Materiál z mladších období pravěku a raného středověku na lokalitě zcela chybí a druhotně zavlečené na lokalitu byly až novověké předměty ze 16.–20. století (zejména keramika). Z nálezů vyniká kolečko vybroušené z raně novověké nádoby, patinovaný zlomek nádoby ze zelenavého skla a pískovcový plochý brousek.

4. Závěr

Povrchový průzkum odhalil novou sídlištní lokalitu ze staršího stupně kultury s lineární keramikou a sídliště ze staršího či středního eneolitu. Po důkladném průzkumu je možné konstatovat, že téměř všechny nalezené broušené artefakty patří do kultury s LnK – staršího stupně. Pouze jediný kus (zlomek vrтанého předmětu) nalezený však mimo plochu osady LnK patří nejspíše do eneolitu. Tento malý soubor tak představuje jednu z mála kolekcí broušené industrie, kterou je možné klást do staršího stupně kultury s LnK, nalezené na jihozápadní Moravě. Zároveň je patrná jednoznačná volba suroviny importované ze vzdálených zdrojů ve vzdálenosti asi 200 km (severní Čechy). Tyto suroviny si nicméně udržují výsadní postavení na JZ Moravě až do staršího stupně kultury s MMK. Naprosto výjimečný je nález kompletně zachovaného kopytovitého klínu. Celé tvary kopytovitých klínů jsou neobyčejně vzácné a ve větší míře je známe pouze z hrobů a depotů. V surovinách štípané industrie se doložily mimo běžné materiály (rohovec typu Krumlovský les, rohovec typu Olomučany, plazma) importované suroviny jako je radiolarit typu Szentgál (Maďarsko), silicit krakovsko-čenstochovské jury (Polsko) a obsidián (Slovensko). Zajímavé je umístění rovinného sídliště kultury s LnK I. stupně a ze staršího či středního eneolitu na periférii sídelní oikumeny té doby, kde se jedná o jedno z posledních sídlišť z uvedených období vysunutých na úpatí Českomoravské vrchoviny.

Literatura

- ČERNÝ, F. 1925: Z pravěku našeho kraje. In: Moravsko Krumlovsko a Hrotovsko. Vlastivědný sborník. Moravský Krumlov, 107–118.
- ČIŽMÁŘ, Z. 1998: Nástin relativní chronologie lineární keramiky na Moravě, AMM LXXXIII, Sci. soc., 105–139.
- KOŠTUŘÍK, P. a kol. 1986: Pravěk Třebíčska. Brno.
- OLIVA, M. 1985: Úvahy o pracovních a sociálních aspektech pravěké broušené industrie, ČMM LXX, Sci. soc., 17–36.

- PAVLŮ, I. 2000: *Life on a Neolithic Site*. Praha.
- PODBORSKÝ, V. a kol. 1993: *Pravěké dějiny Moravy*. Brno.
- PŘICHYSTAL, A. 2000: Stone raw materials of Neolithic-Aeneolithic polished artefacts in the Czech Republic: The present state of knowledge. In: *Krystalinikum 26*. Brno – Stuttgart, 119–136.
- PŘICHYSTAL, A. 2002: Petrografický výzkum broušené a ostatní kamenné industrie z vedrovických pohřebišť. In: *Podborský a kol.: Dvě pohřebišťe neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě*. Brno, 211–215.
- SALAŠ, M. 1981: *Kamenná broušená industrie mladšího neolitu* (rkp. diplomové práce uložené na ÚAM FF MU). Brno.
- SALAŠ, M. 1986: Hromadné nálezy neolitické broušené industrie na Moravě, ČMM LXXI, 19–55.
- SALAŠ, M. 2002: Broušená kamenná industrie z vedrovických pohřebišť. In: *Podborský a kol.: Dvě pohřebišťe neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě*. Brno, 191–209.
- ŠREIN, V. – ŠREINOVÁ, B. – ŠŤASTNÝ, M. 2000: Petrology and mineralogy of the Neolithic and Aeneolithic artefacts in Czech Republic. In.: *Acta Montana IRSM AS CR, Series A, No. 17 (119)*. Praha, 57–66.
- ŠREIN, V. – ŠREINOVÁ, B. – ŠŤASTNÝ, M. – ŠÍDA, P. – PROSTŘEDNÍK, J. 2002: Neolitický těžební areál na katastru obce Jistebsko. *Archeologie ve středních Čechách* 6, 91–99.
- ŠREINOVÁ, B. – ŠTOLZ, D. – ŠREIN, V. – ŠŤASTNÝ, M. 2002: Broušená industrie na Hořovicu. In: *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2001*. Nitra, 393–404.
- VENCL, S. 1975: Hromadné nálezy broušené industrie z Čech, PA 66, 12–73.
- VOKÁČ, M. 2001: Pravěké sídliště u Korduly, obec Rešice (okres Znojmo), SPFFBU M 6, 51–61.
- VOKÁČ, M. 2002: Nález vltavínu u Rouchovan na Třebíčsku. *Minerál X.*, č. 2, 121–123.
- VOKÁČ, M. 2003: *Suroviny kamenné štípané industrie v pravěku jihozápadní Moravy*. (rkp. diplomové práce uložené na ÚAM FF MU). Brno.
- VOKÁČ, M. – KUČA, M. – PŘICHYSTAL, A. 2005: Využití amfibolického dioritu brněnského masivu v pravěku jižní Moravy. In.: *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – Skalica 2004*. Nitra, 359–367.
- ZAPLETAL, J. 1997: Petrografická analýza broušené a kamenné industrie. In: J. Horáková – M. Kalábek – J. Peška, *Osada lidu kultury s lineární keramikou v Přáslavicích – Kocourovci*. ARF 1. Olomouc, 106–124.

THE LINEARBANDKERAMIK (LBK) CULTURE SETTLEMENT NEAR ROUCHOVANY (DISTRICT OF TŘEBÍČ)

There was found a new settlement site in southwestern Moravia dating back to the early stage of the LBK Culture and to the Early or Middle Eneolithic. The collection of 6 pieces of polished stone industry comes from the LBK Culture, only one piece (a fragment of a perforated artifact) is of Eneolithic date. This polished stone artifacts collection represents a rare find in southwestern Moravia. The sources of raw materials (green schists from northern Bohemia) used for the polished stone industry manufacture lie in a distance of 200 km; these materials maintain their leading role in southern Moravia till the early stage of the Moravian Painted Ware Culture. An exception among settlement finds is represented here by a completely preserved shoe-last celt. Such complete pieces are extremely rare and we know them mainly from grave and hoard finds. Among the materials used for the chipped stone industry manufacture we perceive both common raw materials (the Krumlovský les chert, the Olomučany chert, the siliceous weathering of serpentinites – the plasma) and imported ones – the Szentgal radiolarite (Hungary), the Krakow-Czenstochow jurassic silicite (Poland), the obsidian (Slovakia)). This flat settlement from the LBK I stage and from the Early or Middle Eneolithic is situated at the periphery of the area densely settled in that period – on the slopes of the Czech-Moravian Highland.

